

ανάγκη

ανάγκη, η, ουσ. [<αρχ. ἀνάγκη], η ανάγκη. **1.** η οικονομική δυσκολία: «όλη μου η ανάγκη είναι εκατό χιλιάρικά». **2.** η αποπάτηση, η αφόδευση, το χέσιμο, το κατούρημα. (Ακολουθούν 35 φρ.)·

- *ανάγκη και κόψιμο να σε πιάσει!* λέγεται ως κατάρα·

- *ανάγκη το είχα!* ή *ανάγκη το είχαμε!* (για πράγματα) δε μου είναι απαραίτητο, που δεν το χρειάζομαι, αδιαφορώ για την απόκτησή του: «ο τάδε μου είπε πως δε θέλει να σου δώσει τ' αυτοκίνητό του για το βράδυ. -Ανάγκη το είχαμε!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- *ανάγκη τον είχα!* ή *ανάγκη τον είχαμε!* (για πρόσωπα) δε μου είναι απαραίτητος, μου είναι αδιάφορος αυτός και η γνώμη του: «ο τάδε μου είπε πως δε θα μπορέσει να σε βοηθήσει. -Ανάγκη τον είχα!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- *βρίσκομαι σε ανάγκη*, βρίσκομαι σε δύσκολη περίσταση, έχω σοβαρό πρόβλημα, ιδίως οικονομικό: «βρίσκομαι σε ανάγκη και κοιτάζει να με εκμεταλλευτεί όσο γίνεται πιο πολύ»·

- *βρίσκομαι στην ανάγκη του*, είμαι εξαρτημένος από αυτόν, από τη βοήθειά του: «δεν μπορώ να του αρνηθώ τίποτα, γιατί βρίσκομαι στην ανάγκη του»·

- *για ώρα ανάγκης*, βλ. λ. [ώρα](#)·

- *(δεν) είναι ανάγκη να...*, (δεν) είναι απαραίτητο, (δε) χρειάζεται να...: «δεν είναι ανάγκη να έρθετε όλοι || είναι ανάγκη να 'ρθεις μαζί μου γιατί κάποια στιγμή μπορεί να ζητήσω τη γνώμη σου»·

- *δεν έχει ανάγκη*, **α.** βρίσκεται σε πολύ καλή οικονομική ή σωματική κατάσταση: «μη στενοχωριέσαι για τον τάδε, γιατί απ' όλες τις απόψεις δεν έχει ανάγκη». **β.** (για πράγματα ή μηχανήματα) δεν υπάρχει φόβος να πάθει κάτι, γιατί είναι πολύ στερεό, πολύ δυνατό, πολύ ανθεκτικό: «τρέχω με το φορτηγάκι μου συνέχεια μέσ' στα χωράφια, αλλά η μηχανή του δεν έχει ανάγκη». **γ.** (για κτίσματα) δεν υπάρχει φόβος κατάρρευσης: «παρόλο του ισχυρού σεισμό, το σπίτι δεν έχει ανάγκη»·

- *(δεν) έχω ανάγκες*, (δεν) έχω βασικές βιοτικές ελλείψεις, (δεν) περνώ δύσκολα, (δεν) περνώ δυσκολίες: «έχω ανάγκες που δεν μπορείς να φανταστείς, γι' αυτό βοήθησέ με όπως μπορείς || όταν ο άνθρωπος δεν έχει ανάγκες, κοιμάται ήσυχος»·

- *(δεν) έχω ανάγκη*, (δε) χρειάζομαι κάτι, (δεν) είμαι αυτάρκης: «δεν έχω ανάγκη τα λεφτά κανενός || δε θέλω τα λεφτά που μου δίνεις, γιατί τώρα δεν έχω ανάγκη || έχω ανάγκη από τη βοήθεια όλων»·

- *(δεν) έχω ανάγκη από...*, (δε) μου είναι απαραίτητο, (δε) μου είναι αναγκαίο...: «δεν έχω ανάγκη από τις συμβουλές σου || έχω ανάγκη από ένα καλό μπάνιο»·

- *(δεν) έχω την ανάγκη σου*, (δε) σε χρειάζομαι, (δε) θέλω τη βοήθεια σου: «απ' τη στιγμή που βρήκα τα λεφτά που μου χρειάζονταν, δεν έχω την ανάγκη σου || σε παρακαλώ, έλα που σε θέλω, γιατί έχω την ανάγκη σου»·

- *(δεν) έχω την ανάγκη του*, (δεν) είμαι εξαρτημένος από αυτόν: «ό,τι ώρα θέλω μπορώ να του αρνηθώ κάτι, γιατί δεν έχω την ανάγκη του || δεν μπορώ να του αρνηθώ τίποτα, γιατί έχω την ανάγκη του». (Λαϊκό τραγούδι: *όταν έχουν την ανάγκη σου όλοι σε αγαπάνε, μα σαν πάρεις τον κατήφορο όλοι σε ξεχνάνε*)·

- *δεν ήταν ανάγκη!* **α.** φιλοφρονητική έκφραση σε άτομο που μας προσφέρει κάτι, ιδίως φαγώσιμο ως κέρασμα. **β.** φιλοφρονητική έκφραση από άτομο που του επιστρέφουμε κάτι. Και στις δυο περιπτώσεις, πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μα· βλ. και φρ. *ήταν ανάγκη(;)·*

- *είδος πρώτης ανάγκης*, βλ. λ. είδος·

- εν ανάγκη, βλ. φρ. στην ανάγκη·

- εξ ανάγκης, βλ. φρ. κατ' ανάγκη·

- έχω την ανάγκη μου, βρίσκομαι στο σημείο να θέλω να αποπατήσω, να αφοδεύσω, να χέσω, να κατουρήσω: «ρε παιδιά, πού βρίσκεται το αναγκαίο, γιατί έχω την ανάγκη μου». Συνήθως λέγεται έτσι για λόγους λεπτότητας, όταν υπάρχουν σε μια παρέα και γυναίκες·

- η ανάγκη κάνει το παλικάρι, ο καθένας μπορεί να συμπεριφερθεί γενναία σε μια απρόσμενη δύσκολη κατάσταση: «καλά λένε πως η ανάγκη κάνει το παλικάρι γιατί, ενώ αυτός έτρεμε και τη σκιά του, μόλις είδε το σπίτι να καίγεται όρμησε μέσα για να βγάλει το μωρό που είχε εγκλωβιστεί στο δωμάτιό του»·

- η ανάγκη λύει νόμο, λέγεται για κάτι που γίνεται αντικανονικά ή παράνομα, επειδή δεν μπορεί να αποφευχθεί, λόγω ανωτέρας βίας: «δε θα σε κατηγορήσει κανένας που έκλεψες το ψωμί, επειδή πεινούσες, γιατί η ανάγκη λύει νόμο»·

- η ανάγκη τέχνη εργάζεται κι η πουτανιά φτιασίδι, βλ. λ. [πουτανιά](#)·

- η σωματική ανάγκη, το χέσιμο, το κατούρημα: «όταν δεν ξέρει μάθημα, επικαλείται όλο τη σωματική του ανάγκη για να βγαίνει έξω απ' την τάξη». (Τραγούδι: *να όμως που το άλλο βράδυ φτάνει, αρκετοί 'ναι οι νεκροί, μας σφίγγει μια σωματική ανάγκη, δεν παίρνει αναβολή*)·

- ήταν ανάγκη; έκφραση δυσaréσκειας ή δυσφορίας για κάτι που μας προκύπτει και που μας είναι ανεπιθύμητο: «ήταν ανάγκη να 'ρθει τώρα που βιάζομαι να φύγω;». (Λαϊκό τραγούδι: *ήτανε ανάγκη να με βγάλεις, σε φουρτούνες τόσες να με βάλεις, σε καημούς και σε μεράκια, και να πίνω όλο φαρμάκια στη βασανισμένη μου ζωή*);· βλ. και φρ. *δεν ήταν ανάγκη(!)*·

- κάνω τη σωματική μου ανάγκη, αποπατώ, αφοδεύω, χέζω, κατουρώ: «περιμένετε λίγο να κάνω τη σωματική μου ανάγκη και φεύγουμε». Συνήθως λέγεται έτσι για λόγους λεπτότητας, όταν υπάρχουν σε μια παρέα και γυναίκες·

- κάνω την ανάγκη μου, **α.** αυτεπεξέρχομαι σε κάποια δυσκολία μου, ιδίως οικονομική: «τώρα που έκανες την ανάγκη σου, δε μας λες ούτε καλημέρα». **β.** αποπατώ, αφοδεύω, χέζω, κατουρώ: «μισό λεπτό να κάνω την ανάγκη μου κι έρχομαι». Συνήθως λέγεται έτσι για λόγους λεπτότητας, όταν υπάρχουν σε μια παρέα γυναίκες·

- κάνω την ανάγκη φιλοτιμία, λέγεται στην περίπτωση όταν ενεργώ υποχρεωτικά, αναγκαστικά και προσποιούμαι ότι ενεργώ με δική μου πρωτοβουλία και με προθυμία: «επειδή ήταν άρρωστος, έκανα την ανάγκη φιλοτιμία και τέλειωσα αυτό που έπρεπε εκείνος να τελειώσει». Μερικές φορές, το ρ. της φρ. στον αρχαϊκό τύπο *ποιώ*·

- κατ' ανάγκη, αναγκαστικά: «θα σε βοηθήσω κατ' ανάγκη, γιατί είσαι γιος του φίλου μου»·

- κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού για τη λήψη έκτακτων μέτρων ασφαλείας σε περίπτωση σοβαρών καταστάσεων όπως πόλεμος, θεομηνιών ή άλλων σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων: «η κυβέρνηση κήρυξε την περιοχή που πλήγηκε από τον καταστροφικό σεισμό σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης»·

- λύση ανάγκης, βλ. λ. [λύση](#)·

- ο φίλος στην ανάγκη φαίνεται, βλ. λ. [φίλος](#)·

- πάω για την ανάγκη μου ή πάω να κάνω την ανάγκη μου, πάω να αποπατήσω, να αφοδεύσω, να χέσω, να κατουρήσω: «αν με ζητήσει ο τάδε, πες ότι πήγα να κάνω την ανάγκη μου». Συνήθως λέγεται έτσι για λόγους λεπτότητας, όταν σε μια παρέα υπάρχουν και γυναίκες·

- πάω προς ανάγκη μου, η έκφραση έλκει από το πάω προς νερού μου· βλ. συνηθέστ. *πάω για την ανάγκη μου*·

- στην ανάγκη, αν χρειαστεί, αν είναι ή αν κριθεί απαραίτητο ή αν δε γίνεται διαφορετικά: «στην ανάγκη θα ζητήσουμε τη βοήθεια του τάδε»·
- τι ανάγκη; δε βλέπω να έχεις ή να υπάρχει ανάγκη: «τι ανάγκη; Έχεις τη δουλίτσα σου και τα κονομάς». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το εμ βέβαια, εσύ·
- το 'χω ανάγκη και κόψιμο ή το 'χω κόψιμο κι ανάγκη, μου είναι εντελώς απαραίτητο: «έχεις ανάγκη από ένα εκατό ευρώ! -Κι όμως το 'χω ανάγκη και κόψιμο».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας